

Täysistunto

Perjantai 18.12.2020 klo 9.59—15.18

6.4. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Esitellään valtiovarainministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 28.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa puolitoista tuntia. — Jaoston puheenjohtaja, edustaja Filatov.

Keskustelu

11.39 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen siis kunta- ja terveysjaoston puolelta tämän kuntatalousosaston.

Elikkä kuntatalouden näkymät ovat poikkeuksellisen haastavat, ja tilanne on ollut vaikea jo useamman vuoden ajan. Jos katsomme viime vuoden tilinpäätöstietoja, niin kuntatalous jatkoi edelleen heikkenemistään ja toimintakate heikkeni noin 1,3 miljardia euroa ja vuosikate noin 0,3 miljardia euroa sitä edelliseen vuoteen verrattuna. Tämän jälkeen, niin kuin kaikki tiedämme, koronaviruspandemia on vaikuttanut lisää kuntatalouteen.

Valiokunta piti erittäin tärkeänä ja myös välttämättömänä sitä hallituksen linjausta, jonka mukaan valtio korvaa kunnille täysimääräisesti koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset niin kauan, kun tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Tämän kuluva vuoden aikana kuntataloutta onkin tuettu tuntuvasti useilla lisätalousarvioilla, ja jos katsotaan, niin yleiskatteellisen valtionosuusrahoituksen lisäys kunnille on ollut noin 1,5 miljardia. Jos otetaan huomioon kaikki koronavirukseen liittyvät kuntiin kohdistuneet tukitoimet, niin puhutaan noin 3 miljardista eurosta. Kuntatalous on vahvistunut heikkoon viime vuoteen verrattuna. Tuilla on tietysti merkityksensä, mutta verotulojen ennustettua parempi kehitys ja menojen hidas kasvu on ollut myös tämän vaikutuksen taustalla.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että valtionosuusmenettelyn kautta myönnetty koronatuki on laskennallista eikä sen kautta pystytä ottamaan kovin tarkasti huomioon kuntien epidemiaan liittyviä todellisia kustannuksia. Näin ollen valtionosuuden lisäykset ovat olleet joidenkin kuntien kohdalla suurempia kuin pandemian aiheuttamat lisäkustannukset. Valiokunta painottaa, että koronaan liittyvien tukien myöntöperusteissa on otettava aiempaa selkeämmin huomioon kuntien todelliset kustannukset. Valiokunnan mielestä on jatkossa myös tarpeen selvittää, miten kunnat ovat käyttäneet koronatukea.

Tästä kohentuneesta kuntatalouden tilanteesta huolimatta on välttämätöntä, että koronavirusepidemian jatkuessa kuntataloutta tuetaan myös ensi vuonna. Esimerkiksi peruspalvelujen valtionosuuksia korotetaan kertaluonteisesti 300 miljoonaa euroa ja kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosentin korotusta jatketaan. Tämä kasvattaa kaiken kaikkiaan paikallishallinnon verotuloja 510 miljoonaa. Valiokunta pitää niin ikään erittäin merkittä-

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

vänä sitä hallituksen linjausta, että hoito- ja palveluvelan purkamiseen ohjataan 450 miljoonaa vuosina 21—23.

Valtion toimenpiteet vahvistavat kokonaisuutenaan kuntataloutta 865 miljoonalla eurola, mutta tästä huolimatta on tärkeää käynnistää niitä toimenpiteitä, jotka jatkossa sitten tasapainottavat kuntien tilannetta. Valiokunta toteaa, että koronaepidemian vuoksi myönnetty valtionosuuden lisäykset eivät poista kuntatalouden rakenteellisia ongelmia, vaan haasteena on sopeutuminen kohti koronaviruksen jälkeistä aikaa. Tiedämme, että ikäihmisten määrä kasvaa ja monen vuoden ajan se on lisännyt palvelutarvetta ja sote-menoja. Tämän kehityksen arvioidaan jatkuvan myös alkavalla vuosikymmenellä, ja samaan aikaan meillä työikäisen väestön määrä pienenee.

Kuntasektorin kestävyttä parantavien rakenteellisten uudistusten tarve on siis yhä ajankohtaisempaa. On etsittävä niitä keinoja, jotka parantavat tuottavuutta ja vaikuttavuutta palveluissa ja jotka parantavat työllisyyttä ja talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä. Kuntien on myös pyrittävä luomaan sellaista elinvoimaisuutta ja taloudellista toimeliaisuutta, joka lisää verotuloja ja vähentää esimerkiksi työttömyydestä aiheutuvia menoja.

Valiokunta painottaa myös kuntien digitaalisten palvelujen kehittämistä ja merkitystä ja kiinnittää huomiota kuntarakenteen kehittämistarpeisiin. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus on antanut esityksen kuntarakennelain muuttamisesta, jolla poistetaan kuntien vapaaehtoisten yhdistymisten taloudellisia esteitä ja kannustetaan vapaaehtoisin kuntaliitoksiin. Kun yhdistymiset vähentäisivät niitä byrokraattisia yhteistyörakenteita, joita kunnissa on, niin tätä yhteistoiminnan tarvetta näiden hankalien rakenteiden kautta ei niin olisi ja voitaisiin purkaa hallinnollisia ja päällekkäisiä toimia.

Kiitokset ministerille siitä, että hän on todellakin tehnyt töitä sen eteen, että kuntataloutteen on saatu lisäresursseja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän perään otamme myös hallinto- ja turvallisuusjaoston puheenjohtaja Vähämäen esittelypuheenvuoron.

11.44 Ville Vähämäki ps (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Eli hallintojaokselle kuuluu VM:n pääluokasta Tullin toimintamenomomentti, ja tälle momentille esitetään 186 miljoonaa. Se on hiukan vajaa 20 miljoonaa enemmän kuin kuluvana vuonna, ja tämä lisäys johtuu useista hallinnollisista muutoksista. Muun muassa ict-menot ovat iso osa myöskin täällä, ja keskeinen asia on, että tämän pienimmän kannettavan alvin kynnyksen poistuu. Valiokunta pitää näitä lisäyksiä hyvinä ja myönteisenä sitä, että Tulli huomioi tulossa olevat muutokset ja lisääntyvän työtaakan ajoissa. On syytä kuitenkin palata tulevan vuoden lisäbudjeteissa asiaan, kun nähdään, kuinka paljon näitä Tulli-ilmoituksia oikein tulee, paljonko se volyymin kasvu on, miten asiakkaiden käyttäytymismuutokset selviävät ja miten asiakkaiden käyttäytyminen vaihtuu.

Eli siis tosiaankin tehdään 1.7. sellainen muutos, että kolmansien maiden maahantuonnissa pienin kannettava alv poistuu. Tämän johdosta nämä vähäpätöiset lähetykset eli alle kaksikymppiä maksavat lähetyksetkin täytyy tullata. Tämä johtaa siihen, että Tulliinkin täytyy palkata 50 lisähenkeä töihin. Tämäkin luku pohjautuu siihen, että oletetaan, että kyetään automatisoimaan näitä ilmoituksia. Se volyymin kasvu on aika huomattava, koska tuonti-ilmoituksia on aikaisemmin ollut vajaa miljoona kappaletta ja tämä kasvaa 13—20 miljoonaan ilmoitukseen. Valiokunta nostaakin esille tulliselvityksen kokonaisuudistuksen loppuun saattamisen ja siihen liittyvät teknologiset ja tekniset hankkeet.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota Tullin poissaoloihin. Näitä on 13 päivää työntekijää kohti vuodessa, ja Tullin johdon olisikin syytä huolella käydä läpi syyt tähän ja kiinnittää entistä enemmän huomiota työhyvinvointiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa ministeri Paatero, 5 minuuttia.

11.46 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa puhemies! Kiitokset molemmille jaostoille. Tässä on hieman hämmäntävä olo, koska Tulli ei kuulu tähän omaan tehtäväkenttääni vaan ministeri Vanhasen alueelle mutta valtionhallinnosta muita sektoreita kyllä. Elikkä hallinto- ja turvallisuusjaostolle sekä kunta- ja terveysjaostolle sekä koko valtiovarainvaliokunnalle suuret kiitokset siitä työstä, jota täällä on tänäkin vuonna, kuten joka syksy, tehty.

Aloitan valtionhallinnon puolelta:

Kiitokset eduskunnalle siitä uudistamistyöstä, jota on tehty monella sektorilla, ja yhtenä varsin merkittävänä esimerkkinä on tämä Senaatti-kiinteistöjen rinnalle muodostuva Puolustuskiinteistöt elikkä oma tytäriiikelaite. Tätähän eduskunnassa muutettiin ja itse asiassa Puolustuskiinteistöjen omaa päättäväisyyttä ja osuutta myöskin täällä talousarviomomentin osalta vahvistettiin. Olen äsken allekirjoittanut näiden kiinteistöjen siirron, elikkä ne siirtyvät Senaatilta Puolustuskiinteistöihin, jotenka nyt päätösvalta enemmän kasvaa siellä Puolustusvoimien puolella.

Toinen Senaattiin liittyvä iso asia on se, että valtuus nousee nyt 480 miljoonaan euroon, elikkä 100 miljoonaa euroa lisää valtuutta, mikä on tarpeellista siitä syystä, että meillä on runsaasti valtion puolella kiinteistöjä, jotka tarvitsevat remonttia, ja toisaalta tämä on myöskin yksi näistä elvyttävistä toimista, joilla pystytään sitten lisäämään työllisyyttä, toisaalta lisäämään terveitä tiloja ja parantamaan myöskin näin työn laatua ja ihmisten hyvinvointia. Näitä yli 5 miljoonan hankkeita on yli 50 kappaletta ympäri Suomea.

Monilla muillakin hankkeilla parannetaan työn tuottavuutta ja huomioidaan erityisesti etätyössä tulleita muutoksia. Muun muassa julkisten hankintojen ja henkilöstöhallinnon osalta päästään uudenaikaisiin tietojärjestelmiin ja digitaalisuudessa askelia eteenpäin. Näin monen muunkin nyt strategiana olleen asian osalta pääsemme toteutusvaiheeseen ensi vuoden puolella, ja monet niistä liittyvät näihin samoihin digitaalisuuteen, etätyöhön, monipaikkaiseen työhön ja moniin muihin, jotka ovat kehittyneet runsaasti koronan aikana.

Näitä ollaan myöskin tietysti osittain sisällyttämässä tähän kestävästi kasvun ohjelmaan, jossa yhdistetään näitä julkisen puolen ja yksityisen puolen hankkeita, ja yksi näistä tulee olemaan myöskin tämä digitaalisen asioinnin ja käyntiasioinnin ero ja sen läpikäyminen tulevaisuudessa monienkin eri virastojen ja palveluiden osalta. Tarvitsemme käyntiasiointia, mutta kun sen määrä joka tapauksessa koko ajan on vähentynyt, niin miten me voimme turvata sen tuen digitaalisten palveluiden käyttäjille tai toisaalta myöskin tehdä digitaalisista palveluista entistä parempia? Myöskin optimoidaan palveluverkkoa yhteispuvelupisteille.

Sitten tähän kuntien osuuteen, joka on todella merkittävä, niin kuin jaoston puheenjohtaja tässä totesi: Olemme tehneet ennakoiden nämä päätökset niin, että minkään kunnan palvelujärjestelmää ei ole tarvinnut alasajaa, ja sen takia eittämättä siellä on niitä kohdenuskysymyksiä. Nyt tietysti kun menemme ensi vuoteen, niin ensi vuoden osalta tämä 1,6 miljardia euroa, joka tulee varmasti erityisesti kohdennettuna STM:n asetuksen kautta, tulee kohdentamaan ne tuet huomattavasti tätä yleisesti jaettavaa valtionosuutta tarkemmin.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Toisaalta yhteisöveron osuushan on ollut se suuri osuus, joka on tietysti vastannut siihen, että enemmän kuin koronasta aiheutuvia kuluja on tullut haittaa kunnille ja kuntien talouteen siitä, että verotulot ovat vähentyneet. Tällä yhteisöveron jako-osuuden muutoksella, joka jatkuu myöskin ensi vuonna, on pystytty vastaamaan tähän puoleen.

Kuntalakiin on tässä tehty muutoksia niin, että alijäämän kattamista voidaan jatkaa anomuksella kaksi vuotta, jos siihen tuntuu tarvetta tai jos siihen on tarvetta, koska tämä oli yksi niistä keinoista, mikä oli tuossa kesällä yhtenä esityksenä, kun kävimme kuntien kanssa tiivistä keskustelua. Katsotaan, kuinka paljon sille on tarvetta.

Ja sitten tulevaisuuteen: Olemme käynnistäneet kuntien tulevaisuustyön niin, että siinä on mukana vahvasti kuntia, Kuntaliittoa, järjestökenttää, yksityistä puolta, vahvaa yliopistopuolta, joitten kanssa yhdessä käymme sitten katsomaan, mitä tämä haasteellinen aika, joka ei johdu pelkästään koronasta vaan on alkanut jo paljon aiemmin — kuntatalouden haasteet — ikääntymisen, syntyvyyden vähenemisen, kaupungistumisen ja muiden vuoksi, [Puhemies koputtaa] tarkoittaa sitten meidän kuntakentälle tuleville vuosikymmenille.

Vielä sanon, puhemies, yhden asian: elikkä kun eilen saatiin VM:n ennusteet, niin huomasitte, [Puhemies koputtaa] että paikallishallinto on nollassa — elikkä ei yhtään ylimääräistä rahaa, kun katsotaan koko paikallishallintoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme debattivaiheeseen, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä debatissa puheenvuoron, nousemaan ylös ja vastauspuheenvuoropainikkeella pyytämään vastauspuheenvuoroa.

11.52 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tosiaan molemmille jaostoille ja kiitos ministerille esittelypuheenvuorosta. Kaiken takana on kunta, kuten Kuntaliittokin on sanonut. Se on huomattu tänä vuonna, ja se näkyy varmasti vahvasti myös ensi vuonna. Koronan myötä palvelurakenteeseen tuleva paine on näkynyt kunnilla niin opetus- ja hoitohenkilöpuolella kuin monessa muussakin, ja on totta, että valtio on myöskin kuntataloutta tukenut, niin kuin on pitänytkin, ja kuntatalouden näkymät siinä mielessä ovat paremmat nyt tässä joulukuun tilanteessa kuin alkuvuoden osalta.

Mutta ne kuntatalouden rakenteelliset ongelmat eivät ole poistuneet, kuten tuossa jaoston puheenjohtaja ja ministerikin toivat esiin. Lähinnä mietin ensi vuodelle, minkälaisia kannustimia niin toiminnalliselle kuin myöskin tänne rakenteelliselle palvelutarpeen puolelle me voisimme miettiä, ei pelkästään näiden VOSien ja yhteisöverotulojen osalta vaan niin, [Puhemies koputtaa] että kunnat saisivat aitoja kannustimia siihen, [Puhemies koputtaa] että palvelurakenteita pystyttäisiin uudistamaan.

11.53 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä korona-kriisi on asettanut kunnat ja erityisesti kuntien henkilöstön aivan keskeisen haasteen eteen, ja tässä tilanteessa monet kunnan työntekijät ovat joutuneet tänä vuonna löytämään jaksamista aivan äärirajoilla. Siitä haluan kiittää ministeriä, että olet tehnyt vahvaa työtä sen eteen, että tänä aikana valtio tukee kuntia ja meidän kuntatyöntekijöitä koko Suomessa siinä, että tästä koronakriisistä selviydytään. Nämä valtion jakamat tuet ovat olleet tässä aivan keskeisessä roolissa, ja niin kuin sanoittekin, olette myös käyneet aktiivista keskustelua kuntakentän kanssa. Samaan aikaan nyt on puhuttu myös tästä henkilöstön jaksamisesta, ja kysyisinkin vielä: olisiko mahdollista kohdentaa näitä valtion tukia kuntien suuntaan

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

niin, [Puhemies koputtaa] että tuettaisiin erityisesti henkilöstön jaksamista tässä kriisin keskellä?

11.54 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Byrokratia suojelee aina itse itseään, ja tämä pätee niin kuntien osalta kuin valtionhallinnossakin. Sen takia olisi erittäin tärkeää, että me täällä ensinnäkin varmistamme sen, että kunnille ei tule lisää tehtäviä — nythän tämä oppivelvollisuuden pidentäminen on paha päätös, sillä se kasvat-
taa ahdistusta ja menoja siellä kunnissa. Toinen asia on tietenkin tämä itsekriittisyys, eli nythän kuntien johdossa pitäisi ymmärtää tehdä sellaisia päätöksiä, että siellä todella pääs-
tään irti kaikesta tehottomasta ja turhasta toiminnasta. Minä uskoisin, että me voisimme täällä valtionhallinnossa ja tältä suunnalta osoittaa myöskin sellaisia hyviä esimerkkejä, että lähdemme itse täällä karsimaan ja pistämään asioita tärkeysjärjestykseen. Koronan varjolla toki on tehty paljon hyvää ja on täytynyt tehdä ja lisätä määrärahoja tiettyjen asioit-
ten osalta, mutta kyllä meillä on tehty paljon turhaa. Suuri itsekriittisyys ja se, että emme turhaan tuudittautuisi siihen, [Puhemies koputtaa] että kasvu ja lisätulot ovat sitä suurta tu-
levaisuutta.

11.55 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä liityn kiittäjien joukkoon: kiitos hallitukselle ja ministeri Paaterolle, että kuntataloutta nyt tuetaan, kun sitä eniten tarvitaan. On tärkeää, että sinne, missä koronaepidemian taistelussa todella ollaan eturintamassa ja missä sitä ratkotaan, myös resursseja nyt tarjotaan.

Mutta se on ihan totta, että pitää myös katsoa pidemmälle, myös koronan yli. Kuntata-
loushan on haasteissa ja on ollut haasteissa jo aiemmin, ja kysyn tähän kuntatalouden teh-
tävien ja rahoituksen tasapainon hakemiseen liittyen: onko siinä mahdollista päästä sään-
telystä ikään kuin enemmän sellaiselle tavoitetasolle ja pyrkiä ainakin jossain paikoin pois
kovin yksityiskohtaisesta sääntelystä? Ja sitten vielä kysymys monipaikkaisuuteen liit-
tyen, joka on niin ikään noussut todellisuudeksi: onko mahdollista sitoa monipaikkaisuutta
esimerkiksi valtionosuusjärjestelmän kehittämiseen?

11.57 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat ja kuntata-
lous ovat tänä vuonna puhuttaneet aivan syystä. Koronakriisi iski talouteen, mutta kyllä se
isiki myös kuntiin, joissa piti hetkessä muuttaa palveluita fyysisistä sähköisiksi, ja samaan
aikaan tiedossa oli kuntatalouden jo aiemmin vaikea tilanne.

Tässähän vuoden aikana nähtiin erilaisia puheenvuoroja. Ensiksi kovasti vaadittiin, että
kunnille pitää tulla tukea. Sitten hallitus kesällä teki päätökset tästä, silloin sitä sitten kriti-
soitiin oppositiosta, nimitettiin rahalingoksi. Sitten kun tultiin budjettiriiheen ja nähtiin,
että ensi vuosi on vaikea, vaadittiin oppositiosta lisää rahaa, sekä kokoomuksesta että pe-
russuomalaisista. Hallitus teki päätökset, joista nyt osa tulee tälle vuodelle, ja sen takia täs-
sä tulee tätä rytmitystä kuntatalouden osalta.

Joka tapauksessa nämä ovat olleet tärkeitä, ja on selvää, että varmasti näitä tullaan jat-
kamaan. Enkä usko, että on sellaista kuntaa, jolla, kun se katsoo eteenpäin, ei olisi siellä
myös haasteellisia päätöksiä. Tässä tarvitaan valtiota kaveriksi.

Arvoisa puhemies! Olen kyllä sitä mieltä, että kyllä meidän täytyy myös keskittyä ka-
kun kasvattamiseen. [Puhemies koputtaa] Kakun kasvattamiseen — lisää työtä ja sitä kaut-
ta lisää tuloja. Se on tärkeintä. [Sari Sarkomaa: Sitä odotellessa, edustaja Lindtman!]

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

11.58 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä pääluokassa korostetut ilmastotavoitteet ja muu kestävä kehitys tietenkin takaavat, että verotus on vedetty tappiin. Siitä olen Lindtmanin kanssa samaa mieltä, että kakkuakin pitäisi välillä miettiä muulla tavoin kuin verotuksella. Monet kunnat ovat joutuneet korottamaan kiinteistöveroja, mikä on edelleen nostanut asumisen kustannuksia. Samoin velkakestävyyskehitys on hälyttävää.

Leikkauksista mainitsen kuitenkin edustaja Yrttiahon 9,4 miljardin euron leikkausesityksen. Tämän täytyy olla eduskunnan historian suurin leikkausesitys. Joko vasemmistolla on nykyään halukkuutta aika rajuihin leikkausesityksiin hyvinvointivaltiota kohtaan tai sitten maanpuolustusta ei arvosteta sillä tavalla kuin tässä hallinto- ja turvallisuusjaosto rahoituksen osalta linjasi.

Hallituksen talouspolitiikkaa on kuitenkin aika vaikeaa seurata, sillä vaikutusarvioita ei yleensä ole teetetty. Budjetissa ei ole arvioitu esimerkiksi yritysvaikutuksia, ja päätösten ehtoja ja oletuksia ja muuta taustatietoa annetaan oppositiolle liian rajallisesti. Tässä toivon vähän parannusta.

11.59 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää ministeriä määrätietoisista toimista kuntatalouden tukemiseksi tässä haastavassa tilanteessa. Erityisen tärkeää on, että kunnille korvataan täysimääräisesti koronasta aiheutuneet kustannukset ja se, että sitä kohdennusta pyritään nyt parantamaan. Samoin tärkeää on se, että kun kunnille säädetään uusia tehtäviä, niin myös niistä kulut korvataan täysimääräisesti, mihin hallitus onkin sitoutunut. Pidän tärkeänä sitä, että kun kunnille nyt uusia tehtäviä osoitetaan, kuten tämä oppivelvollisuuden laajentaminen, niin koska ne ovat merkittäviä muutoksia kuntien toimintaan ja talouteen, ne toimeenpannaan huolella yhdessä kuntien kanssa.

Pidän tärkeänä myös sitä, että kunnat valjastetaan nyt vahvasti myös tähän vihreään elvytykseen, mikä meillä on edessä, ja EU:n elpymisvälineen rahoitusta kannattaa ohjata myös kuntien vihreisiin investointeihin. Tästä olisin kysynyt ministeriltä: miten te näette kuntien roolin tässä elvytyksessä?

12.00 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Junnila tuossa kritisoi kevyesti ilmastotoimia kunnissa. Onhan se toki niin, että vääjäämättömiltä toimilta ei kannata sulkea silmiänsä vaan mielellään kohdata ne etukenossa, jottei sitten jälkeenpäin tulisi äärimmäisen vaikeita, ja tietenkin kalliita, velvoitteita kunnille.

Pienen kunnan, Uudenmaan helmen Kirkkonummen, valtuuston puheenjohtajana olen tietenkin myöskin huomannut läheltä, miten huonolta talous näytti kunnissa vielä alkuvuodesta, ja tuli isosti tukea, jonka takia tämä vuosi pelastui, mutta hieman ehkä olen huolissani siitä, ettei tämä vain vie sellaiseen turvallisuudentunteeseen, että ei nähdä, että isoja sopeutumistarpeita on kunnassa kuin kunnassakin esillä. Monessa kunnassa nyt on jouduttu tekemään isoja kiinteistöinvestointeja ja lainamäärää on kasvatettu, ja kun soten myötä iso osa toiminnasta siirtyy hyvinvointialueille, jää aika pieni toiminta-alue pyöritettäväksi ja sen myötä myös pienentyneet verotulot, joiden kautta sitten kuitenkin joudutaan rahoittamaan näitä isoja lainoja. [Puhemies koputtaa] Toivoisin, että tätä pohdittaisiin myöskin hallituksessa ja yritettäisiin löytää ratkaisuja tähän haasteeseen. — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

12.02 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän siitä, että kuntatalouden tila on nopeasti huomioitu. Kunnille tuli ehkä vähän yllätyksenäkin, miten ketterästi tähän koronatilanteeseen on vastattu.

Olisin oikeastaan kysynyt tästä, kun maakuntaveron nyt pohditaan ja harkitaan, minkälainen malli siihen mahdollisesti tulisi. On käynyt ilmi, että ehkä toinen vaihtoehto voisi kuitenkin olla valtionosuusjärjestelmän kehittäminen ja uudistaminen. Kun siihen kaikki laskennalliset järjestelmät ovat jo olemassa, niin eikö olisi kustannustehokkaampaa kuitenkin sitten tätä valtionosuusjärjestelmää uudistaa kuin se, että luodaan uusi maakuntaveromalli, joka laskennallisesti on erittäin hankala ja vaativa harjoitus ja toisi yhden tason taas lisää näihin niin sanottuihin vaikeisiin laskelmiin kunnissa?

12.03 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitteet ”tehokkuus” ja ”tuottavuus” ovat erittäin tärkeitä. Ne ovat itse asiassa a ja o niin palvelutuotannon kehittämisessä kuin julkisessa hallinnossakin. Nyt tuo momentti 28.70.20 käsittelee tuottavuutta. Sinne on varattu 37,7 miljoonaa euroa, ja kun käyn sitä läpi, niin se liittyy pitkälti tuollaisiin tietotekniikkahankkeisiin, joilla on tarkoitus lisätä tuottavuutta. Laajemmin ymmärrettynä meidän täytyisi kuitenkin nähdä tuottavuus niin, että se on itse asiassa sama kuin suoritteiden yksikköhinta eli se, paljonko tietyillä kustannuksilla saamme aikaiseksi palvelutuotantoa, tai se, saammeko sitten saman palvelutuotannon kokonaismäärän aikaiseksi alemmilla kustannuksilla. Olisin kysynyt ministeriltä: onko tuottavuus tällä tavalla laajemmin ymmärrettynä — ei vain tiettyinä tietoteknisinä hankkeina — tässä läpikäyvänä periaatteena, koska minun mielestäni näin pitäisi kuitenkin olla?

12.04 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvun edellytyksiä tosiaankin pitää nyt hakea tällaisessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, ja yksi semmoisista mielenkiintoisimmista asioista, mitä tapahtuu EU:n tasolla, on tuo digitaalisen rahoituksen paketti. Valtiovarainministeriöltähän on tullut tämä uusi 56/2020 virtuaalivarojen markkinapaikoista ja niihin liittyvistä kokeiluista, mikä käsittää nämä lohkoketjuteknologiat ja vastaavat digitaaliset hajautetut teknologiat.

Selvästi EU:ssa on nyt havahduttu siihen, että jos ei EU itse lähde tekemään näitä asioita, niin sitten Kiina ja Yhdysvallat varmaan menevät ohi näissä teknologioissa. Samaan tapaan Suomessakin pitäisi olla hereillä, että vaikka meillä olisi kaikki digiosaaminen ja rahoitusalan osaaminen, niin jostain syystä me olemme jääneet tällä kentällä jälkeen esimerkiksi Virossa tai Liettuassa.

Nyt ehdotan ja kysyn: kun tätä sääntelykehittämistä tehdään, niin kai teillä on tarkoituksena ottaa huomioon, mitä se voisi merkitä julki-ict:lle, rahoitukselle ja myös liiketoimintamahdollisuuksille?

12.05 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vakava huoli on suomalaisista kunnista. Marinin hallituksen politiikka tekee kuntien hiljaiset hautajaiset. Työllisyystoimia on lykätty, on tehty sinänsä hyvää tarkoittavia uudistuksia, uudistuksia, jotka lisäävät mittavasti kuntien kustannuksia, joihin ei ole luvassa riittävästi rahaa. Ja viimeisimpänä naulana arkkuun on sote-uudistus, joka vie varsinkin kaupungeista elinvoiman ja kuntien kyvyn investoida ja rahoittaa esimerkiksi sivistyspalveluita. Eli suunnan on muututtava.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Viisasta on ollut, että on otettu velkaa, ollaan yritetty kantaa kunnat, ihmiset ja yritykset yli tämän koronaepidemian, mutta kuten tuossa mietinnössä, ansiokkaassa kunta- ja terveysjaoston mietinnössä — kiitos siitä erityisesti puheenjohtaja Filatoville — kuvataan tilanne, tuet ovat kohdistuneet epäoikeudenmukaisesti, korona on kuristanut erityisesti Helsingin ja pääkaupunkiseutua ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriä. Kysynkin nyt, kun hallitus on luvannut korvata kaikki koronasta aiheutuvat kulut: Kun olisi järkevää tukea ja auttaa hoitohenkilöstöä jaksamisessa, [Puhemies koputtaa] koko kuntakenttää, niin kattaako se myöskin ne kustannukset, jos hoitajille korvataan siitä koronatyöstä kohtuullinen korvaus? Onko hallitus tätä ajatellut, mikä on hallituksen kanta?

12.06 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Talvitie sanoi hyvin, että kaiken takana on kunta, ja näin se todella on — jokaisen meidänkin arjen ja perheiden keskipiste.

Edustaja Sarkomaa totesi, että hallituksen ansiosta vietetään kuntien hiljaisia hautajaisia. Olen täysin eri mieltä. Minusta se on aivan posketon väite siihen nähden, mitä toimia kuntien eteen hallitus on tehnyt, paitsi tämän vuoden aikana mutta myöskin ensi vuoden toimillaan.

Mutta edustaja Sarkomaa on oikeassa siinä, että kunnat saavat tosiaan uusia tehtäviä aina oppivelvollisuuden, varhaiskasvatuksen tuen, oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistamisen ja niin edelleen kautta. Hallitus on linjakkaasti ja ryhdikkäästi ilmoittanut, että kunnille nämä uudet tehtävät kompensoidaan täysimääräisesti. Haluaisin näin kuntien joulu-tunnelmankin kohottamiseksi kysyä: [Puhemies koputtaa] voivatko kunnat hyvillä mielin odottaa, että näin myös tapahtuu?

12.08 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kunta- ja terveysjaoston ansiokkaassa mietinnössä todetaan, niin kuntatalouden tilanne on vakava. Työllisyystoimia on lykätty, ja me tiedämme, miten vakava tilanne on, koska vaikka korona on muuttanut maailmaa, eihän se ole muuttanut sitä, että työllä ja yrittämisellä suomalainen hyvinvointiyhteiskunta maksetaan.

Oppivelvollisuuden pidennys: Jopa mietinnössä todetaan, että se on täysin alibudjetoitu. Helsingin kaupunki, joka on osin tätä pilotoinut, toteaa, että kustannukset ovat yli 40 prosenttia suuremmat kuin mitä valtio antaa rahaa. Samaan aikaan tehdään uudistus, joka vie kuntien ja varsinkin suurten kaupunkien elinvoiman. Mistä ne rahat tulevat? Nämä ovat kuntien hiljaiset hautajaiset, jos ei politiikan suuntaa muuteta, ja se kannattaa kyllä muuttaa. [Johannes Koskisen välihuuto]

Kysyn tästä koronakorvauksesta: Monet maat ovat ryhtyneet toimeen, ja hallitukset ovat tukeneet hoitohenkilökuntaa ja kuntakentän työntekijöitä jaksamisessa. Osassa maata ja maailmaa on tehty paikallisia sopimuksia. Kysynkin nyt, kun esimerkiksi Uudenmaan, HUSin sairaanhoitopiiri on miinuksella — siellä tarvittaisiin lisää rahaa, [Puhemies koputtaa] ja toisaalle on mennyt sitten enemmän: miten varmistetaan se, että myöskin HUSin alueen hoitohenkilökuntaa voidaan tavalla tai toisella... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

12.09 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on aika lailla kritisoitu kuntien tukemista tässä pandemiatilanteessa ja samaan aikaan on vaadittu merkittäviä ja vaikuttavia työllisyystoimia. Tällä budjetilla tuetaan kuntia, koska pan-

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

demia on pienentänyt kuntien vero- ja muita maksutuloja merkittävästi samalla, kun menopaineet ovat lisääntyneet monella tavalla. Kuntatalous on heikentynyt viime vuosina väestön ikääntymisen, verokevennysten ja valtionosuusleikkausten vuoksi.

Tällä budjetilla halutaan turvata työtä kunnallisella puolella myös hoitajille. Se tarkoittaa toimintamahdollisuuksia meidän varhaiskasvatuksessa, kouluissa, terveydenhuollossa, laitoshuollossa ja myös teknisellä puolella. Kysynkin: mikähän näistä on turhaa, niin kuin perussuomalaisten puheenvuorosta kävi ilmi? [Lulu Ranne pyytää vastauspuheenvuoroa]

Tämä budjetti mahdollistaa myös hallitusohjelman mukaisia panostuksia kasvatukseen, opetukseen ja koulutukseen. Tuen lämpimästi tätä talousarviokokonaisuutta, mutta kysyisin ministeriltä: mitä keinoja kuntien taloudelliseen tukemiseen voidaan käyttää tulevaisuudessa, [Puhemies koputtaa] koska esimerkiksi vuosi 2022 näyttää monen kunnan talousarviossa erittäin haasteelliselta? [Sari Sarkomaa: Työtä ihmisille!]

12.10 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvostamani puhemies! Tosiaankin edustaja Lindtman äsken tuossa puhui, että kakkua tulee kasvattaa. Se on totta, että kakkua tulee kasvattaa, mutta me perussuomalaiset kyllä kasvatamme sen mieluummin työllä ja muulla nousulla kuin verolla, koska muuten se on verokakku.

Tosiaankin kuntataloudessa on ollut haasteita, ja on ollut äärettömän tärkeää, että kunnat ovat saaneet tukea. Mutta kyllä pakko on yhtyä edustaja Adlercreutzin huoleen siitä, millä tavalla nämä kunnat sitten oikeasti tekevät ne ratkaisut. Meillä Kouvolassa näkyi heti se, että flegmaattisuus tuli siihen kuntapäätökseen demarijohtoisessa kaupungissa, niin että ei oltukaan halukkaita enää tekemään niitä päätöksiä, kun saatiinkin valtiolta rahaa. Se on sanomatta selvää, että me emme voi koko ajan jatkaa sitä, että me lappaamme vain rahaa sinne, koska ne muutokset on pakko tehdä, mitä sinne vaaditaan. Muuten ei tule pitkässä juoksussa mitään. Meillä on vain ja ainoastaan silloin se verokakku.

12.11 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Junnila otti esiin täällä valtion taloudellisesti erittäin raskaan tulevan menoeran elikkä monitoimihävittäjien hankinnan. Kysymys on hankintavaiheessa 10 miljardista, elinkaaren aikana ehkä 20—30 miljardista. On selvää, että tämä historian suurin asehankinta vaikuttaa myös kuntatalouteen heikentävästi. Pelkästään hankinta-aikana kymmenessä vuodessa joka vuosi lähtee yksi miljardi pois hyvinvoinnista, koulutuksesta, infrastruktuurista eli paljolti niistä palveluista, jotka kunnat maksavat. Siinä mielessä oli ihan hyvä, että nostitte tämän asian tässä esiin.

Esitin, että hankintaa lykättäisiin. Se olisi tässä taloustilanteessa varsin järkevää, ja se olisi myös syytä arvioida kriittisesti uudelleen niin, että pystyisimme hoitamaan puolustuksemme hieman edullisemmin mutta tehokkaammin. [Puhemies koputtaa] Se on ihan mahdollista, ja asiantuntijatkin ovat sitä mieltä. — Kiitoksia, puhemies.

12.12 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En usko, että tässä yhteydessä halutaan hävittäjädebattia käydä sen enempää, mutta kun perussuomalaisia on aiemmin pidetty populistisina, niin kyllä minä tätä rahojen jyvittämistä edustaja Yrttiahon toimesta pidän todella populistisena, eli kerrotaan, mihin kaikkeen hyvään, ikään kuin tämä maanpuolustus olisi jotenkin vaihtoehtoinen ylipäätään.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Kun ministeri on täällä, niin kysyisin väestöllisestä ja taloudellisesta huoltosuhteesta. Tähän ongelmaanhan on paneuduttu lähinnä sosiaali- ja terveystieteiden puolelta, mutta alueelliset erot ovat valtavia. Osassa kuntia työllisiä on yhtä paljon kuin työvoiman ulkopuolellakin on, ja osassa suhdeluku on esimerkiksi 3:1. Tilanne on todella paha erityisesti pohjoisessa Suomessa, mutta kautta linjan Suomessa väestö ikääntyy, ja silloin jatkuvasti myös kunnissa on yhä useampi työvoiman ulkopuolella. Miten te olette tätä ajatelleet ratkaista nimenomaan työllisyyden näkökulmasta? [Puhemies koputtaa] Eikä mennä nyt niinkään sote-asioihin.

12.14 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei nyt varmasti mennä puolustuskeskusteluun, mutta vaihtoehtoja on, niitä ei vain ole selvitetty. [Vilhelm Junnilla välillähuuto] Kyllä jos Suomi ottaa 30 miljardia euroa velkaa koronan takia ja ottaa vielä toiset 30 miljardia velkaa vuodesta 2021 sinne 2060-luvulle saakka, niin onhan se aika järjetöntä, jos siitä ei kriittistä keskustelua saisi edes käydä. [Vilhelm Junnilla: Onko maanpuolustus järjetöntä?]

12.14 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sekä perussuomalaisista että kokoomuksen vastalauseissa kritisoidaan kuntien tehtävien lisäämistä. Siinä on jotenkin näköharhaa, kun samaan aikaan on valtava kuntien tehtävien siirto toiselle itsehallinnolliselle tasolle maakuntiin tai hyvinvointialueille. Eli tosiasiassa nyt kuntien tehtävät ovat rajusti vähenemässä, ja on kiireellinen tehtävä vuoden kahden aikana suunnata resursseja ja toimintatapoja niin, että näistä jäljellä olevista tehtävistä mahdollisimman hyvin huolehditaan.

Täällä esimerkiksi perussuomalaisista vastalauseissa yhdessä lausumaehdotuksessa sanotaan, että eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa alue-, rakenne- ja työllisyyspolitiikkaa kuntatalouden tulopohjan vahvistamiseksi. Siinä tarvitaan nimenomaan niitä kuntia, jotka ovat se käytännön työrukkana, joka tätä työllisyyden vahvistamista ja alueellisesti toimintojen lisäämistä tekee.

12.16 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kyllä se on hyvä, että totuus tulee vihdoinkin ilmi. Vaikka täällä SDP puhuu siitä, kuinka kakkua kasvatetaan, niin onneksi vasemmistoliitto paljastaa sen, että kysymyksessä on velkakakku. Kun aina jo lapsena puhuttiin hiekkalaatikolla, kun tehtiin hiekkakakkuja, että tule, tule hyvä kakku, älä tule paha kakku, niin tässä on tehty paha velkakakku nyt, ja sitä sitten maksetaan pitkästi eteenpäin.

No, nyt sitten, kun tässä äsken kuultiin tästä kuntien hallinnollisesta taakasta, niin kylähän on totta se, että jos meillä on heikkoja kuntia, niin se hallinnollinen taakka kasvaa sillä, että kunnat joutuvat menemään monimutkaisiin hallinnollisiin yhteisliitoksiin muitten heikkojen kuntien kanssa, tekemään vaikka yhteislautakuntia. Tämähän todettiin tässä VM:n tutkimuksessa alkuvuodesta, kun tuli Kunnat käännekohdassa? -selvitys. [Johannes Koskisen välillähuuto]

Haluaisin kysyä vielä: kun on sovittu yhdessä, että selvitetään tulevaisuuden suuntaviivoja kuntien osalta, niin missä vaiheessa tämä selvitys on oikein olemassa ja milloin siitä saadaan tuloksia?

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

12.17 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnille on tietenkin todella tärkeää se elinvoima ja työpaikat, ja kuntataloutta paikkaisi myöskin se, että hallitus tekisi niitä työllisyystoimia, joihinka jo alkukaudesta odotukset ovat kääntyneet, ja puolitoista vuotta on nyt mennyt vain sitten sen odotuksen tilassa.

Tässä oleellista on myöskin ensi vuoden osalta ja varsinkin ensi vuoden jälkeen se, että nämä tukitoimet pystyisivät nimenomaan kuntataloutta pitkään vaivannutta tulo- ja meno-kehityksen epäsuhtaa korjaamaan. Kuntatalousohjelma ensi vuodelle toteaa, että valtion tukitoimet vahvistavat tosiaan sitä kuntatalouden tilaa 2021, mutta sitä epäkohtaa ei korjata. Vähän kärjistäen voi sanoa, että nyt on valitettavasti käynyt niin, että pieniä kuntia on ylikompensoitu ja suuria kaupunkeja on alikompensoitu tämän koronan osalta.

Kuten ensimmäisessä puheenvuorossa kysyin, niin kysyisin: minkälaisia kannustimia me voisimme miettiä näihin rakenteellisiin uudistuksiin ja myöskin palvelurakenteen uudistuksiin, [Puhemies koputtaa] jotta kunnat lähtisivät tekemään niitä ensi vuonna?

12.18 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäelle haluaisin todeta, että velkaa todella on jouduttu ottamaan ja saman suuruista velkapottia myös perussuomalaiset ovat omassa vaihtoehtobudjetissaan esittäneet. Se on nyt välttämättöntä. Jos muisti ulottuu vaikkapa tunnin taaksepäin, niin äsken juuri äänestettiin paksu nippu lisämäärärahasityksiä, hyviä hankkeita, mutta kyllä taloutta täytyy myös vastuullisesti hoitaa.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on uudistava hallitus, rakenteita uudistava hallitus. Keskustelussa on jo mainittu sote-uudistus, oppivelvollisuuden pidentäminen ja työllisyystoimet. Kaikkia näitä hallitus tekee, ja toivoisin, että olisimme kaikkia näitä yhdessä myös jatkossa kehittämässä. Esimerkiksi työllisyystoimien suhteen pitää tietysti jatkaa samalla hyvällä polulla, joka nyt on aloitettu.

Haluan vielä ministeriä kiittää myös siitä, että yksi uudistus eli tämä Puolustuskiinteistöt on nyt saatu jalalle, ja on tärkeää, että kun matka siinä lähtee käyntiin, [Puhemies koputtaa] niin myös henkilöstön asema ja Puolustusvoimien tarpeet todella aidosti otetaan huomioon siinä.

12.19 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vuosi on ollut hyvin poikkeuksellinen, ja se on vaatinut hyvin erityisiä toimenpiteitä niin hallitukselta, eduskunnalta kuin kunnilta ja sairaanhoitopiireiltä. Haluankin tässä yhteydessä kiittää ministeri Paateroa ja hallitusta siitä, sillä me emme olisi onnistuneet näin hyvin ilman hallituksen erittäin vahvaa ja suunnitelmallista ja järkevää työtä, mitä olette tehneet.

Nyt tulevaisuutta ohjaavat hyvin pitkälle erilaiset rakenneuudistukset, kuten oppivelvollisuus uudistus ja tuleva sote-uudistus, ja kunnat valmistautuvat nyt hyvin vahvasti myös sote-uudistuksen jälkeiseen aikaan. Tässä yhteydessä kunnilta odotetaan ja edellytetään talouden tasapainottamista ja elinvoiman lisäämistä ja muita tehtäviä, jotta kunnat selviytyisivät mahdollisimman hyvin soten jälkeisestä ajasta. Kysyn ministeriltä: tuleeko hallitus tuomaan mitään erillisiä uusia toimenpiteitä siihen, että kunnat tulevaisuudessa selviytyisivät niistä kaikista haasteista, [Puhemies koputtaa] ja tuleeko hallitus esimerkiksi tuomaan porkkanoita muun muassa kuntaliitosten osalta tai muihin vastaaviin?

12.20 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin perussuomalaiset olisivat käyttäneet nämä velkarahat toisin. Me olisimme keventäneet verotusta ja

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

lisänneet kilpailukykyä ja sitä ostovoimaa, toisin kuin hallitus, joka paisuttaa julkista sektoria koko ajan. [Aki Lindénin välihuuto] Sote ja oppivelvollisuuden pidentäminen ovat hyviä esimerkkejä siitä.

Suomen Pankki arvioi tiistaina julkisen talouden kestävyysvajetta, ja siellä annettiin tuttuja lääkkeitä, eli talouskasvua pitää nostaa, mikä edellyttäisi työllisyyden nostoa, johon tarvittaisiin niitä rakenteellisia ratkaisuja. Se tarkoittaa sitä — ei suinkaan sotea ja oppivelvollisuuden pidentämistä — että lopetetaan turhien ja vähäarvoisten asioiden tehoton tekeminen kunnissa ja valtiolla [Välihuutoja vasemmalta] ja hyvien asioiden tekemistä tehostetaan. Siellä kunnissa, niin kuin myöskin meillä täällä valtion suunnalla, on pitkät listat asioita, joita ei tarvitsisi tehdä eikä varsinkaan tässä tilanteessa. Tässä viitataan esimerkiksi moniin ilmastoinvestointeihin.

12.21 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion tehtävä on turvata asukkaidensa peruspalvelut ja näin myös kriisin keskellä, ja hyvinvointivaltio on yhtä kuin kunnat. Kiitokset tietysti tässä kohtaa myös omasta puolestani niistä lukuisista toimista, joilla kuntia nyt on helpotettu tämän koronakriisin keskellä. Mutta kuten täällä salissa on tuotu hyvin esiin joka puolueen toimesta, kuntatalouden rakenteelliset ongelmat ovat meidän kaikkien tiedossa ja kuntasektorin kestävyys on varsinaisessa haasteessa. Vuosien 2020 ja 2021 budjetit ovat poikkeuksellisia totta kai tällaisena aikana, ja ne eivät tule tätä pysyvää haastetta ratkaisemaan. Mutta kuten edustaja Kalli sanoi, pitää katsoa sinne tulevaisuuteen ja koronan jälkeiseen aikaan, ja kuntien tulevaisuustyö onkin aloitettu valtiovarainministeriössä — haastava työ edessä.

Puhuttiin myös tehokkuudesta ja siitä, miten tehostettaisiin kuntien palveluja, ja kysyinkin ministeriltä: näettekö, että meillä olisi olemassa sellaisia tehtäviä kunnissa, joita voitaisiin tehdä leveämmillä hartioilla useamman kunnan yhteistoiminnassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Turtiainen, ja sen jälkeen ministeri Paatero vastaa.

12.23 Ano Turtiainen at (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo korottaa arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa 15 000 euroon. Suunta on oikea. Se ei kuitenkaan riitä. [Vasemmalta: Eihän teille mikään riitä!] Kristillisdemokraatit esittävät rajan nostamista 20 000 euroon. Se on parempi esitys, mutta sekään ei riitä. Ostovoimaan perustuvien laskelmien mukaan EU:n talousalueella on 13 maata, joissa raja on Suomeen verrattuna yli 60 000 euroa. Se riittää.

Arvoisa puhemies! Rajaa pitäisi korottaa 60 000 euroon. Sillä keinolla voidaan tarjota pienyrittäjille asialliset toimintaedellytykset ja luoda heille uskoa tulevaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Paatero, 5 minuuttia.

12.24 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa puhemies! Jos katsoo ihan ensin vaikka tätä rahoitusta, miten tälle vuodelle ja toisaalta ensi vuodelle sitä lisärahoitusta on tulossa, ensin täytyy todeta, että se on todella kokonaisuudessaan varsin merkittävä summa, mutta osa siitä on siis suoraan avustuksia ja osa on valtionosuuksia, ja sitten on yhteisöveron jako-osuuden osalta.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Suurin osa näistä valtionavustuksista on mennyt ei niin kuin normaalit valtionavustukset vaan painotetusti kuntaveron suhteessa ja pienemmältä osalta asukasperusteisesti. Eliikä on juuri vastattu niihin kuntiin, joissa verotulot ovat vähentyneet. Tästä syystä, kun katsotte sitä taulukkoa, mikä on varmaan ollut valtiovarainvaliokunnallakin käytössä, suurissa kunnissa per asukas tämä summa on suurin. Eliikä olemme tukeneet erityisesti suuria kuntia, joissa eittämättä verotulojen vähenemät ovat suurempia. Tämä on ollut ihan perusteltua.

Tähän liittyen myöskin edustaja Sarkomaan kysymys siitä, mitenkä sitten tätä lisärahoitusta hoitajien tai koronan aikana työskennelleiden osalta: Kyllä monissa sairaanhoitopiireissä, useissa kunnissa, on tehty paikalliset sopimukset. On korotettu, sovittu paikallisesti, mille ammattiryhmille, millä keinoilla näitä tukia on annettu. Valitettavasti tämä ei toteudu kaikissa, mutta uskon, että sitä tahtoa on ja kun neuvotteluissa käydään yhdessä eteenpäin, niin saadaan kaikkiin sairaanhoitopiireihin.

Sitten näihin kysymyksiin työhyvinvoinnista, mikä liittyy pitkälti tähän kysymykseen — se on nostettu esille sekä työmarkkinajärjestöjen puolelta että myöskin Kevan puolelta: Olemme miettimässä yhteistä projektia tai tämmöistä hanketta, jonka osalta sitten koko meidän kuntakenttä saataisiin jotenkin tähän tämmöiseen työhyvinvointiyhdistymään. En tiedä vielä, mitä keinoja käytetään, mutta tämä on meillä esillä ollut koko syksyn, ja varmaan tulemme sitä heti alkuvuodesta katsomaan. On mahdollista myöskin ehkäpä lisätä sitä sinne kestäväen kasvun ohjelmaan.

Palveluiden tarpeen kasvu on ollut tietysti nyt tässä koronan aikana ihan huomattava, koska me kaikki luemme ja huomaamme mediasta, kuinka ihmisten yksinäisyys, ihmisten palveluiden tarve perheväkivallan suhteen, päihdeongelmien suhteen, mielenterveysongelmien suhteen kasvaa. Eliikä kuntien painetta lisäpalveluihin on tullut ennemminkin kuin että niitä olisi voinut vähentää.

Sitten tämä keskustelu siitä, että kunnilla on jotain ylimääräisiä palveluita tai toimintoja, joita ei tarvita:

Me monet olemme olleet tässä salissa kymmenen vuotta tätä samaa keskustelua käymässä. On ollut tavoitteet meidän kaikilla hallituksilla, väristä riippumatta, säästää miljardi kuntien ylimääräisistä palveluista. Niitä ei ole löytynyt. Sieltä on laskettu 300 miljoonaa laskennallisin kustannuksin. Mutta kun tämän eduskunnan lainsäädäntövalta on se, että me haluamme parantaa ja tuottaa ihmisille palveluita, jotta ihmisten hyvinvointi pysyy, niin siihen, että me rupeamme sitä leikkaamaan, ei vain ole ollut mitään järkevää, realistista keinoa, että mitkä olisivat sitten ne palvelut, niin kuin täällä jo edustajat kysyivät, mitkä pitäisi jättää tekemättä.

Se kysymys täällä, mitenkä niitä voitaisiin tuottaa tehokkaammin, on relevantti, miten niitä voitaisiin tuottaa yhdessä, on akuutti. Näitä tuottavuushyötyjä on kirjattu sinne tämän digitaalisuuden lisäksi — jota kuntapuolellekin pitää saada nykyistä huomattavasti vahvemmin palvelutuotantoon ja palveluiden järjestämiseen — myöskin hankintojen osalta, jossa me puhumme julkisista hankinnoista, 35 miljardista eurosta. Sieltä on mahdollista saada, kun me olemme nyt pystyneet tekemään yhteisen hankintastrategian ja vahvistamme tätä koko julkisen hankintojen yhtenäisyyttä vastuullisina hankintoina. Yhteisellä johtamisella — olemme aloittaneet yhteisen, koko julkisen hallinnon johtamisen koulutuksen ja projektin — yhteisillä toimintatavoilla ja yhteisillä toimitiloilla meidän on mahdollista myöskin saada tehostamista niin, että me voimme esimerkkinä näitä yhteispalvelupisteitä järjestää eri puolille Suomea, missä valtion ja kuntien toimintoja on samoissa tiloissa. Näin

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

siellä voi myöskin olla sitten tukea digitaalisten palveluiden käyttämiseen ja muuhun. Kaikilla näillä toimilla voidaan sitä tuottavuutta saada.

Sitten kysymys tähän vihreään siirtymään: öljylämmityksestä siirtymiseen muihin energiamuotoihin on tullut erillistä tukea kunnille, julkisen liikenteen tukea on annettu, kevyen liikenteen lisäämistä on tuettu, energiaratkaisusta muuttamiseen on erillistä tukea, [Puhemies koputtaa] ja kuntien energiayhtiöt ovat muun muassa se yksi, jossa kaikki kuntapäätäjät ovat vastuullisina siitä, mitä siellä käytetään polttoaineena lämmitysjärjestelmille.

Ensimmäinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan vielä pieni hetki debattia.

12.29 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Katkos äänitallenteessa] Helppo yhtyä tähän ministerin näkemykseen, että ei se kunnissa säästäminen tai joidenkin toimintojen lopettaminen kovin helppoa ole, koska usein jos katsomme niitä vaihtoehtoja, mitä kunnissa on tehty säästämisen kohdalla, niin esimerkiksi omassa kunnassani budjettikokouksessa ne liittyivät digitalisointiin, ne liittyivät kehittämisrahoihin, ne liittyivät muun muassa hankerahoihin, ja jos ei kunnassa ole hankerahaa, niin ei se kyllä sitten saa sitä EU:n tai valtionkaan hankerahoitusta. Elikkä tosiasiallisesti ne eivät olleet sellaisia kohteita, joista olisi voinut säästää, vaikka ne laskennallisesti voitiin budjetissa ikään kuin osoittaa alhaisemmaksi, eli se yhtälö ei ole niin kovin helppo.

Tässä keskusteltiin tämän kuntarahoituksen tasosta, onko se oikea, onko se ylimitoitettu. Ministeri mielestäni hyvin sanoi, että viimeisimpien tietojen mukaan se on juuri oikean kokoinen, mutta sen jälkeen tulee se probleema, onko se mennyt aivan oikeaan osoitteen. Tämän me kaikki tiedämme, että osittain siellä on yli- ja alikompensatiota, vaikka ministeri hyvin kuvasi sitä, miten sitä osumatarkkuutta on yritetty normaalijärjestelmästä poiketen lisätä, mutta ei kukaan osannut, ei valiokunnassa, ei edes opposition vaihtoeidoissa, esittää parempaa mallia, vaan kaikki hyväksyivät kuitenkin sen mallin, joka meillä tällä hetkellä on. Eli helpommin sanottu kuin tehty.

12.31 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Nyt on suunnitteilla Suomen koko historian suurin hallinnollinen uudistus, oikein tosi iso mullistus, ja siinä valitaan sitten valtuutettuja ja luottamushenkilöitä — eivät ne maakunnan nimellä nyt ilmeisesti tule mutta toisella nimellä, kuitenkin valtuutettuja — tähänkin tehtävään. Näyttää, että siinä byrokratia kuitenkin kasvaa, ja kun tulee hallinnon paikkoja lisää, luottamustehtäviä, niin onko sitä laskettu, minkä verran enemmän kustannuksia nyt tulee, kun valitaan uusia luottamushenkilöitä? Nythän käy näin, että valtuustossa kuitenkin valtuustopaikat säilyvät ennallaan, ne eivät vähene, ne ovat lakisääteiset, ja myös terveyden puolen lautakunnat kunnissa yleensä varmasti säilyvät, koska sielläkin tarvitaan sitä, ja monta muuta, osakeyhtiötä ja semmoista, on siellä taustalla. Onko niitä kustannuksia peilattu, paljonko se tulee olemaan enemmän, kun valitaan näitä uusia henkilöitä sinne? Toki varmasti monet ajattelevat, että sieltä kivoja luottamuspaikkoja on tulossa, mutta mitä ovat nämä kustannukset oikeasti? — Kiitos.

12.32 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Puisto nosti tässä tärkeän asian esiin, sen, miten me hyödynnämme tätä teknologiaosaamista ja ict-osaamista. Arvoisa ministeri oli viime kaudella hallintovaliokunnassa, jossa näistä asioista paljon puhuimme. Siellä tosiaan ei riitä se, että me ostamme jotain ja laskemme

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

tuottavuutta, vaan oleellista on se, miten me pystymme tilaamaan ja yhdessä käyttäjien kanssa tätä asiaa viemään eteenpäin.

Kuntia tällä hetkellä myöskin työllistää todella paljon tämä koronajäljitys, ja jäljitystyöhön on nyt valitettavasti siirretty jopa kouluterveystenhoitajia, diakoneita ja niin edelleen. Kysyin ministeri Kiurulta viime kuussa kirjallisessa kysymyksessä, voisimmeko me tässä hyödyntää tätä suomalaista teknologiaosaamista. Itseeni on ottanut useampi yrittäjä ja yritys yhteyttä, että on erilaista jäljitystyöhön liittyvää teknologiaosaamista, jos vain nyt kunnilla olisi VM:n, STM:n ja TEMin tukemana mahdollisuus kokeilukulttuurissa ja nopeissa hankinnoissa saada tätä asiaa. [Puhemies koputtaa] Koska testauskapasiteetti on aika iso, niin jäljitystyötä tarvitaan tulevaisuudessakin.

12.33 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun Suomi velkaantuu nyt nopeaa vauhtia, ja tähän velkaantumiseen on mielestäni ollut ihan selkeä syy, ja kaikki tietysti pohtivat, mikä on Suomen velkankantokyky, niin olisin kysynyt Suomen varallisuudesta: onko ministerillä ajatusta, mikä velkamme taso on suhteessa kansakuntamme varallisuuteen, ja mikä on meidän todellinen velansaatikyky jatkossa? Kun täällä edustaja Yrttiaho kuvaili, että otetaan 30 miljardia vielä lisää velkaa lähivuosina, [Johannes Yrttiahon välihuuto] niin tästä pohdiskelusta olisin mielelläni ministeriltä kuullut.

12.34 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tästä velkakeskustelusta:

On kahdenlaista velkaa: koronavelkaa ja sitten tätä hävittäjävelkaa. Tämä koronavelka on tietenkin puolusteltavissa sillä, että sillä on huolehdittu ja huolehditaan ihmisten hyvinvoinnista, terveydestä, sivistyksestä ja siitä, [Vilhelm Junnilan välihuuto] että talouden ratat pysyvät pyörimässä. Voi toki kritisoida esimerkiksi tätä yritystukien tehostumista monestakin näkökulmasta, mutta joka tapauksessa tämä velka on sinänsä perusteltavissa. Sitä on pitänyt ottaa.

Sen sijaan hävittäjävelka kansantaloudellisessa mielessä on täysin järjetöntä. Siinä sijoitetaan iso määrä julkisia varoja täysin tuottamattomaan kohteeseen useiksi kymmeniksi vuosiksi. Taloudellisessa mielessä se on todella järjetöntä velkaa. Itse asiassa perussuomalaiset, taikka siitä suunnasta ainakin viime kaudella puolustusministeri Jussi Niinistöhan esitti, että hävittäjiä pitäisi hankkia sata, eli puolitoistakertaistaa [Puhemies koputtaa] vielä tämä nyt jo tolkuttoman suuri hankinta. [Sari Sarkomaan välihuuto]

12.35 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on halunnut tässä tilanteessa kriisin keskellä luoda siltaa kriisin yli, ja siihen liittyvät myöskin nämä keskeiset toimet kuntien tukemiseksi. On aivan totta, että tässä tilanteessa hallitus on myös päättänyt ottaa merkittävästi lisää velkaa, jotta esimerkiksi kuntia pystytään tukemaan näillä miljardipaketeilla. Sanoisin, että isossa kuvassa itse asiassa on niin, että myös oppositio on allekirjoittanut tämän hallituksen päätöksen ja ratkaisun lisävelan ottamisesta, koska tekin esititte omissa vaihtoehtoissanne lähes saman verran lisävelan ottamista. Tässä tilanteessa olisi myöskin aivan vastuutonta lähteä leikkaamaan tai irtisanomaan merkittävästi kuntien työntekijöitä, kun tiedämme kaikki täällä, että meidän kunnat ovat vastuussa näistä keskeisistä terveydenhuollon, koulutuksen, varhaiskasvatuksen tehtävistä, [Puhemies koputtaa] joten haluan kiittää hallitusta.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

12.36 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kokoomus ottaisi vähemmän velkaa, velkaantuisi vähemmän rumasti lasten piikkiin kuin hallitus, [Eveliina Heinäluoman välihuuto] mutta me olemme todenneet, että on järkevää ottaa velkaa, jotta voimme auttaa kunnat, ihmiset ja yritykset yli tämän koronakriisin. Mutta mitä te teette? Te saatatte ihmiset, yritykset ja kunnat katastrofiin, kriisistä katastrofiin. Te lisäätte kuntien menoja ilman, että on näköpiirissä voimavaroja maksaa niitä uudistuksia, joita te teette. Te viette kuntien elinvoimaa, jätätte työllisyystoimet tekemättä. Tämä on vastuutonta. Kun velkaa otetaan, pitää olla suunnitelma, miten se maksetaan, näin sanoi Vihriäläkin. Muuten menee uskottavuus, ja se on hallitukselta tältä osin mennyt. Kysynkin tästä hoitovelasta: Kun vasemmisto-vihreän hallituksen ideologia on vaarassa musertaa meidän kansanterveyttä, kunnat ja kuntatyöntekijät ovat todella huolissaan, kun hoitovelka, sen hoitaminen odottaa. Onko mahdollista, että te peruuttaisitte ne toimet, [Puhemies koputtaa] joilla kasvatetaan tätä? Esimerkiksi Kela-korvauksen leikkaaminen on täysin vastuutonta. Me emme selviä ilman yksityistä sektoria. Mitä sanoo ministeri tähän: miten hoitovelka hoidetaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustajat Elo, Kalli, Lindén ja Junnila, ja sen jälkeen ministeri vastaa.

12.38 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että kuntien tulevaisuutta koskeva työ on käynnistetty. Sen työn yhteydessä toivottavasti löydetään ne ratkaisut näihin ongelmiin, mistä tässä salissakin paljon on tänään puhuttu, ja oli hyvä kuulla, että sitä työtä tehdään laajapohjaisesti. Pelkästään julkisella hallinnolla me emme näitä ongelmia ratkaise, vaan tarvitaan yksityinen sektori ja kolmas sektori mukaan luomaan sitä työtä ja elinvoimaa, joilla kuntien palveluita sitten rahoitetaan. Tätä kumppanuustyötä tehdään jo paljon kunnissa, ja sitä on hyvä vahvistaa.

Nostan tässä esiin vielä kaupunkipolitiikan ja toivon, että se on vahvasti tässä kuntien tulevaisuustyössä mukana, kun meidän kaupunkiemme menestyminen on koko Suomen etu. Sote-uudistuksen myötä kuntien tehtävät ja rahoitus tulevat radikaalisti muuttumaan, ja tässä yhteydessä on tärkeätä turvata kasvukaupunkien ja alueiden kyky investoida kestävästi ja huolehtia asukkaidensa hyvinvoinnista myös tulevaisuudessa. Pidän tärkeänä, että tässä uudistustyössä selvitetään myös mahdollisuutta kuntien tehtävien eriyttämiseen.

12.39 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että kaikki me jaamme sen käsityksen, että resurssit ovat rajalliset, ja koska näin ajattelemme, niin on selvää, että resursseja täytyy käyttää fiksusti ja järkevästi, ja se tosiaan edellyttää niitä uudistuksia. Lisäksi tarvitaan toimia, jotka tosiaan kasvattavat kakkua, niin kuin täällä ollaan jo todettu, ja siihenkin linkittyvät nämä uudistukset, koska vaihtoehto on sitten joko erittäin rajut leikkaukset tai veronkorotukset, ja niihin me emme halua lähteä. Puheiden tasolla ollaan ikään kuin samaa mieltä näistä uudistuksista ja niitten tarpeellisuudesta, mutta sitten käytäntö ei ehkä enää kohtaa. Nyt olisikin tärkeää, että kun hallitus on jälleen esittänyt rakenteellisia uudistuksia — viimeksi eilen työelämän kehittämiseen liittyen, työelämäuudistukseen liittyen — niin yhdessä tuumin veisimme niitä eteenpäin. Olisi tosi arvokasta, että myös oppositiolta tulisi näihin tuki, samoin kuin myös vaikkapa sote-uudistukseen liittyen. [Sari Sarkomaa: Tuki on tullut jo työllisyystoimiin!]

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

12.40 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yleensä mielelläni perustelen täällä joitakin hyviä hankkeita, mutta nyt uhraan tämän koko minuutin kyllä sen pohtimiseen, mitä oppositio on täällä esittänyt — on kyllä niin mielenkiintoista tuo ajatussenlento. Jos nyt ei hallitus tukisi voimakkaasti kuntia, niin meitä arvosteltaisiin siitä. No nyt kun tuetaan kuntia, niin arvostellaan siitä, että tuetaan jotenkin niin kuin kauhalla antaen eikä riittävän tehokkaasti. [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa, edustaja Lindén, pysykää totuudessa!] Sitten hallitusta haukutaan siitä, että täällä otetaan velkaa. Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa velan ero hallituksen esitykseen on 72 miljoonaa euroa, joka on alle promille velkojen kokonaismäärästä, eikä se kokoomuksenkaan osalta kovin suuresti siitä eroa. Sitten kun äänestämme täällä näistä — esimerkiksi 10 000 eurosta lisää Turun Seudun Vanhustuki ry:n toimintaan — jotka ovat luonteeltaan enemmänkin sellaisia, että kuntien pitäisi tällaisia asioita hoitaa, [Ville Vähämäki: Oikein!] niin samaan aikaan sanotaan, että täällä tuetaan kuntia liikaa. Minun on kyllä vaikea pysyä perässä. Sote-uudistusta arvostellaan, vaikka molemmat oppositiopuolueet ovat tähän asti, yhdeksän vuotta, sitä ajaneet. Mutta tätähän se oppositiopolitiikka on. [Sari Sarkomaa: Esitys on täysin eri, edustaja Lindén!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Junnila, ja sen jälkeen ministeri.

12.41 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastuullisessa taloudenpidossa käyttötaloutta ja investointeja ei edustaja Yrttiahon ”linjan pitävyyden” mukaisesti tule sekoittaa. Näin ajattelee myös vasemmistoliitto, joka on lehtitietojen mukaan juuri antanut teille kurinpalautusta.

Edustaja Kalli ja edustaja Lindén taas puhuivat täällä velkasuhteesta, vaikka tietävät hyvin, että varjobudjetti on nimensä mukainen eli se sovitetaan aina samaan kehykseen — siitä se nimi tulee. Ainoa poikkeus oli kaudella 2011—2015, jolloin keskustan varjobudjetti ainakin yhtenä vuotena, olisiko ollut 2011 tai 2012, oli kaksi sivua, joista toinen oli kansi. Se kuitenkin johti Sipilän hallitukseen, eli tämä on teidän linjanne, että ette kertoneet äänestäjille, mitä oikeasti ajatte. Sen vuoksi meillä on niin paljon määrärahaesityksiä ja lausumaehdotuksia, että meidän politiikasta saa koherentin kuvan toisin kuin viestintätoimistojen mainossloganeista. Kehottaisinkin käyttämään tarmon vaikutusarvioiden tekemiseen. Nimittäin miksei budjetissa edelleenkaan huomioida yritysvaikutuksia? [Puhemies koputtaa] Kuntaliittoa voi kiittää, ja toivon, että ministerikin vie viestiä eteenpäin, että myös pääluokan osalta näitä tehtäisiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Paatero, 3 minuuttia.

12.43 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Puhemies! Tässä kysyttiin tähän tulevaisuustyöhön liittyen. Siitä toivottavasti päästään laajemminkin yhteisesti keskusteluun. Tämä työskentely on ensi vuoden loppuun mennessä loppumassa, ja toivon, että korona helpottaa, jotta pääsemme myöskin alueille kiertämään. Jos ei, niin sitten me teemme sitä virtuaalisesti. Eli näitten kahden jaoston ja tämän varsinaisen työryhmän lisäksi on sitten olemassa myöskin ajatus kiertää alueilla ja kuulla näitä erikokoisia ja erityyppisiä kuntia. Tämän hallituksen aikana on vahvasti otettu tähän ajatteluun se, että meillä on harvaan asuttujen kuntien kanssa omat ohjelmat, meillä on seutukaupunkien kanssa omat ohjelmat, meillä on suurempien kuntien kanssa omat, ja nyt käynnistettiin taas metropolityöskente-

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

ly, elikkä yritetään suunnata niitä keinoja erityyppisille ja -kokoisille kuntatyypeille alueilla eri tavoin. Meillä on tässä laajassa tulevaisuustyössä myöskin nämä puolet huomioitava, ja tähän liittyy kuntien yhteistyö mutta myöskin pohdinta niistä mahdollisesti eriytyvistä tehtävistä. Valtionosuusjärjestelmä on iso muutos kuntapuolella ja sitten hyvinvointialueiden puolella, mutta se ei riitä. Meidän on pakko myöskin samalla katsoa kuntien veropohja. Äsken viitattiin kiinteistöverojen korotuksiin ja toisaalta niiden suhteellisuuden asemaan siinä kohtaa, kun hyvinvointiuudistus tulee, mutta miksei myöskin pääomaverotuksesta voisi tulla kunnille oma osuutensa? Monia muita tällaisia kysymyksiä pohditaan tässä tulevaisuustyössä, ei siis pelkästään valtionosuuksia.

Näihin kysymyksiin, maksaako hallinto hyvinvointialueille liikaa: Mielestäni demokralialle on aina hinta, ja pelkästään se, että meillä on nämä lautakunnat ja valtuustot olemassa, tuskin heilauttaa näiden meidän hyvinvointialueiden rakentamista näitten osalta, jos ja kun me pystymme siellä tehostamaan palveluketjuja ja saamaan integraatiolla nämä palvelut tuotettua tulevaisuudessa tehokkaammin. On hyvä, että me saamme päätöksentekijät suoraan vaaleilla valituiksi eikä niin kuin tällä hetkellä kuntayhtymissä, että ne ovat toisen tason päätöksenteon puolella.

Sitten tähän kuntarakenteeseen: Äsken taisi kyllä jo jaoston puheenjohtajan puheessa tullakin, että te olette päättäneet — me olemme esittäneet — että tuki vapaaehtosiin kuntaliitoksiin on mahdollista, ja niin, että jos on kaksi eri kuntaa tai useampi kunta, niin valtionosuudet eivät tipahda heti, vaikka tämä yhdistyminen tapahtuisi. Toivoisin, että meillä olisi halukkaita kuntia tekemään näitä yhdistymisiä, mutta samanaikaisesti tietysti mietitään myöskin näitä yhdessä tehtäviä toimintoja, miten näitä palveluita voidaan järjestää, koska tällä hetkellä monesti ne ovat sitten yhtiöitä.

Kiitoksia paljon kaikille keskustelusta. Kunnat ovat se meidän palveluverkon pohja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset ministerille. — Nyt puhujalistaan.

12.46 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Koronaa vastaan on käyty pakollista taistelua miljardien vilistäessä. Siinä sivussa julkista taloutta on paisutettu myös tarpeettomasti. Suomi valmistautuu tulevaan Suurin pudottaja -ohjelmaan lihomalla varastoon.

Suomen Pankki arvioi tiistaina, että julkisen talouden kestävyysvaje on kasvanut 5,5 prosenttiin bkt:stä. Pankin lääkkeet ovat tuttuja: talouskasvua pitäisi nostaa, mikä edellyttäisi työllisyyden nostoa, johon tarvittaisiin rakenteellisia ratkaisuja. Yllätys tulee olemaan suuri, kun eläkeputken poisto ei muutakaan suurta kuvaa. Poliitiikka on juuttunut uraan, jossa tarjontaa kasvatetaan velaksi kuvittelemalla, että kyllä se kysyntä sieltä sitten joskus tulee. Ei tule, koska kuluttajat on verotettu tappiin ja yhä useamman kuluttajan loppuelämän tulot menevät velkojen ja korkojen maksamiseen.

Paisuva julkinen talous kasvattaa verokiilaa estäen yksityisen talouden toipumisen ja työpaikkojen synnyn. On aika siirtyä tarjonnan sijasta terveen kysynnän hoitamiseen. Valtio ja kunnat tasoittavat hyvinvointieroja verotuksella, tulonsiirroilla ja palveluilla. Maksajilla on oikeutettu odotus siitä, että kohteet ovat oikeita ja byrokratian kustannukset mahdollisimman pieniä. Byrokratia suojelee kuitenkin aina itseään. Se ei koskaan ehdota päätäjille omaa radikaalia tehostamistaan vaan vaatii poliitikkoja hankkimaan lisää tuloja yläpitoonsa ja kasvuunsa hyvien aikeiden varjolla.

Valtion kehysmenoista menee noin 29 prosenttia byrokratian kulutusmenoihin, kuten palkkoihin, ostoihin, tiloihin ja ict-menoihin. Lisäksi kannatteleamme osaa Euroopan ko-

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

mission noin 32 000 virkahenkilön jättibyrokraatiasta. Loput noin 71 prosenttia kehysmenoista ovat niin sanottuja siirtomenoja eli erilaisia tulonsiirtoja, kuten Kela-menot ja kuntien valtionosuudet. Kulutusmenoissa piilee merkittävä potentiaali kestävyysvajeen kattamiseen.

Arvoisa puhemies! Kun esitämme julkisen talouden perkaamista, nousee vihervasemmistosta aina älyllisesti epärehellinen poru, että oikeisto haluaa leikata lapsilta, vanhuksilta, työttömiltä, sairailta ja hoitajilta ja niin edelleen. Hyvinvointivaltion tulevaa rahoitusta ei voida enää rakentaa velkarahan ja kuvitellun kasvun varaan. Perussuomalaiset eivät leikkaa heikoimmilta, päinvastoin. Ainoa tapa varmistaa heikoimpien hyvinvointipalvelut on lopettaa turhien ja vähäarvoisten asioiden tehoton tekeminen. Hyvienkin asioiden tekemistä voi aina tehostaa.

Julkishallinnossa on saarekkeita, joissa on saavutettu kertaluokkien tehokkuuksia jatkuvan ketterän kehittämisen, aidon digitalisaation ja automaattisen päätöksenteon avulla. Esimerkiksi yritysten perustamisen läpimenoaika on parantunut kuukausista parhaimmillaan jopa tunteihin. Näitä poikkeuksia lukuun ottamatta julkishallinnon kehittämisen ja digitalisaation panos—tuotos-suhde on karkea.

Talousarvioprosessia pitää kehittää asettamaan siirtomenot tärkeysjärjestykseen. Vuosittain on luovuttava hukasta ja turhasta. Turhista siirtomenoista luopuminen alentaa myös kulutusmenoja. Vastaavasti toiminnan tehostaminen, kuten käsittelyaikojen radikaali lyhentäminen, tehostaa koko yhteiskuntaa ja vähentää sekä kulutus- että siirtomenoja.

Kestävyysvajetta ei kateta siirtelemällä rahaa momentilta toiselle kasvua odotellessa tai kippaamalla rahaa turhaan ja tehostamaan toimintaan. Meillä politiikoilla on tässä kolme tehtävää: Ensimmäinen on priorisoida menot ja karsia niistä turhat. Toinen on velvoittaa byrokratia siihen tuottavuusloikkaan, jonka aito digitalisaatio, automaattinen päätöksenteko ja jatkuva ketterä kehittäminen mahdollistavat. Ja kolmas tehtävämme on säätää byrokratian tuottavuusloikan vaatimat lait ja asetukset. Tämän työn läpi viemisessä valtiovarainministeriöllä on keskeinen rooli.

12.51 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Koronakriisin vaikutukset yksittäisiin kuntiin ovat hyvin erilaisia johtuen muun muassa elinkeinorakenteesta, maantieteestä ja koronataupausten määrästä. Lyhyellä aikavälillä vaikutukset ovat olleet erityisen raskaat suurissa kaupungeissa sekä pienemmissä, matkailusta riippuvaisissa kunnissa esimerkiksi Lapissa ja Ahvenanmaalla. On tärkeää, että valtio on nyt ottanut iskua vastaan ja tukenut kuntia tässä vaikeassa tilanteessa. Erittäin tärkeä linjaus on se, että valtio korvaa kunnille täysimääräisesti koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset niin kauan kuin tautitilanne sitä edellyttää.

Täällä on jo todettu, että valtionosuuksien kautta osoitettu tuki on laskennallista eikä vastaa kovin hyvin kuntien todellisia koronakustannuksia. Tämä on hyvin tunnistettu, mutta tässä tilanteessa on pidetty tärkeämpänä tuen ripeää osoittamista kuin tätä kohdentamista, mutta hyvä oli kuulla se, että siihen nyt jatkossa puututaan sillä tavalla, että se tuki oikeasti kohdentuu sinne, missä ne todelliset kulut ovat aiheutuneet.

Arvoisa puhemies! Kuntien taloustilanne on ollut haastava jo vuosia ennen koronaa, se on tässä hyvin tullut selväksi tämänkin keskustelun aikana, ja siksi on tosi tärkeää, että tämä kuntien tulevaisuutta koskeva työ on käynnistetty, kuten ministeri äsken hyvin kuvasi. Työssä tosiaan haetaan ratkaisuja muun muassa kuntien rahoituspohjan ja tehtävien tasapainottamiseksi ja pohditaan keinoja kuntien roolin ja itsehallinnon kehittämiseksi —

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

kaikki tosi olennaisia kysymyksiä meidän hyvinvointivaltion turvaamiseksi. Tämän työn on tarkoitus valmistua vuoden 21 loppuun mennessä, eli reilu vuosi siihen on aikaa, ja ainakin itse odotan tältä työltä paljon. Pidän tärkeänä, että tässä työssä tarkastellaan myös mahdollisuutta kuntien tehtävien eriyttämiseen. On kuitenkin aivan eri asia tuottaa palveluja muutaman sadantuhannenkin asukkaan kaupungissa kuin pienessä muutaman tuhannen asukkaan kunnassa.

Erityisesti toivon, että tässä työssä kaupunkipolitiikka on vahvasti tarkastelussa mukana. Sote-uudistuksen myötä kuntien tehtävät ja toimiala tulevat radikaalisti muuttumaan. Samaan aikaan on tärkeä tunnistaa, että erityisesti suurilla kaupungeilla on merkittävä rooli, kun ratkomme tulevaisuuden suuria haasteita: ilmastomuutosta, luonnonvarojen ylikulutusta, elinvoiman kestävästä kasvattamisesta ja eriarvoistumisen torjuntaa. Tähän työhön kannattaa ottaa kaupungit mukaan.

Kiitänkin ministeriä — joka nyt ei ole enää täällä paikalla — siitä, että valtiovarainministeriön johdolla on valmisteltu kansallinen kaupunkistrategia, jonka valmisteluun on osallistunut kaikkiaan 36 kaupunkia ja kahdeksan eri ministeriötä. Me tarvitsemme enemmän yhteistyötä kuin vastakkainasettelua, juuri tämäntyyppistä poikkihallinnollista yhteistyötä ja myös koko julkisen hallinnon ja sitten yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin mukaan ottamista näiden meidän yhteisten haasteiden ratkomiseen.

On erittäin tärkeää, että kaupunkien ja valtion välinen yhteistyö ja kumppanuus edelleen vahvistuvat suurten kuntia koskevien uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa. Kumppanuuden rinnalla tulee vahvistaa kaupunkien institutionaalista asemaa keskeisinä yhteiskunnan toimijoina. Me näemme maailmalla sen, että suurten kaupunkien rooli ja kaupunkiseutujen rooli on yhä suurempi näiden meidän viheliäisten globaalien ongelmien ratkaisemisessa.

Arvoisa puhemies! Kaupunkien erityishaasteiden ratkaiseminen ja edelläkävijyyden hyödyntäminen ovat tosiaan merkittäviä kysymyksiä koko Suomen tulevaisuuden kannalta. Kaupunkipolitiikan rinnalla tarvitaan myös vahvaa metropolipolitiikkaa, jonka avulla sitten pyritään ratkomaan erityisesti Helsingin seutuun liittyviä erityiskysymyksiä, ja se vahvistaa samalla myös koko Suomen kilpailukykyä. Siksi on tärkeää, että valtioneuvosto on nyt marraskuussa asettanut metropolipolitiikan yhteistyöryhmän, jonka tavoitteena on tiivistää valtion ja metropolialueen yhteistyötä ja politiikan koordinaatiota asioissa, jotka tukevat metropolialueen kasvua, työllisyyttä, kestävästä kehitystä, globaalia kilpailukykyä ja alueen erityishaasteiden ratkaisua. Koko maan hyvinvointi riippuu paljon siitä, miten meidän kaupunkimme menestyvät ja miten hyvin niissä ihmiset voivat. Siksi kaupunkipolitiikkaa kannattaa viedä eteenpäin osana tätä kuntien tulevaisuutta koskevaa uudistustyötä.

12.56 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Valtio on ottanut paljon velkaa, ja niin kuin tässä debatissa kävi ilmi, niin on todellakin tärkeää etsiä tapoja luoda uutta kasvua, ja kun miettii, mistä kasvua voisi syntyä, niin en näe, että esimerkiksi työllisyyspolitiikan osalta tulee mitään ihan hirveän suurta tapahtumaan. En oikein usko näihin EU:n elpymisrahas-toihinkaan — ne ovat ainakin Suomen kannalta haitallisia.

Mutta uuden teknologian alalla tapahtuu ja tapahtuu aika paljonkin maailmalla. Siellä on erilaisia läpimurtoteknologioita kehitteillä, ja jos mainitaan nyt joitakin, niin esimerkiksi lääketieteen alalla erilaiset räätälöidyt lääketieteen sovellukset: geenisakset, RNA-teknologia. Sitten tällä viikolla ovat nousseet keskustelussakin esiin nämä kvanttietokoneet,

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

joilla pystytään erilaista laskentatehoa saamaan ihan eri mittakaavassa irti kuin aikaisemmin, ja myös rahoitusalan digitalisaation alalla tapahtuu aika paljon.

Yksi mielenkiintoinen asia, mikä nyt on vireillä, on komission ehdotus virtuaalivarojen markkinoista ja hajautettuun tilinpitoon perustuvia markkinainfrastruktuureja koskevasta kokeilusta, mikä kuuluu tähän valtiovarainministeriön toimialan alle. Valtiovarainministeriö on antanut siitä kirjelmän numero U 56/2020. Nämä hajautettuun kirjanpitoon perustuvat digitaaliset teknologiat ovat tosiaan sellaisia verkostojärjestelmiä, jotka voivat toimia ilman keskitettyä selvitysmekanismia verkossa hajautetusti siten, että kaikilla käyttäjillä siinä verkossa on sama tilannekuva. Ainakin parhaimmillaan nämä teknologiat voivat olla tosiasiaa hajautettuja, nopeita ja myös tehokkaita. Tämä on suhteellisen nuori toimiala. Se, mitkä käyttötarkoitukset tulevat vakiintumaan, ei ole vielä aivan selvä, mutta rahoituksen osalta näin näyttää selvästi tapahtuvan ja mahdollisesti tällaisissa erilaisissa vertaisjärjestelmissä, vaikka energiajärjestelmissä, joissa eri käyttäjät treidaavat esimerkiksi erilaisia energiayksiköitä keskenään energiantuotannon ja sen välittämisen välillä.

No, sitten ovat olleet esillä myös erilaiset lieveilmiöt, rahanpesu ja vastaava. Näihin tulee suhtautua vakavasti, ja tätä työtä jatketaan myös tässä komission ehdotuksessakin. [Katkos äänitteessä] — Toimiiko? No niin, hienoa.

Eli minä ainakin itse tulkitsen tämän tilanteen niin, että EU:ssa on havahduttu siihen, että jos ei EU itse toimi tarpeeksi nopeasti, niin Yhdysvallat ja varsinkin Kiina ottavat etulyöntiaseman, niin kuin itse asiassa näyttää tapahtuneenkin jo. Tälle kentälle on tullut monia isoja toimijoita mukaan, perinteisiä pankkeja, myös isoja institutionaalisia sijoittajia ja yhtenä mielenkiintoisena toimijana myös keskuspankit omalla tavallaan — puhutaan tällaisista digitaalisista keskuspankkirahoista. Näyttää siltä, että tämä teknologia-ala on tullut jäädäkseen.

Nyt on tärkeää huomata, että tämä toimintakenttä on ollut Suomessa varsin säädelty, ja tähän mennessä tässä sääntelyssä ei ole hirveästi keskitetty huomiota näihin liiketoimintamahdollisuuksiin, vaikka ajatellaan, että Suomessa pitäisi olla paljon rahoitusalan osaaamista, digiosaamista ja tätä historiaa. Jos verrataan meidän naapurimaihin, esimerkiksi Virossa on yli 1 500 aktiivista toimilupaa, Liettua on maailman mittakaavassakin yksi iso keskittymä alan yrityksiä, ja liiketoimintaympäristö, myös hallinto, siellä suhtautuu hyvin suurella kiinnostuksella tähän toimialaan, ja sen takia olen vahvasti sitä mieltä, että Suomen pitäisi tehdä paljon enemmän lohkokejtuteknologioiden ja näiden hajautettujen tilinpitoteknologioiden edistämiseksi. Monet näistä toimijoista ovat nimenomaan pieniä startupeja, jotka liikkuvat hyvin nopeasti ja joiden rahoitus liikkuu hyvin nopeasti, ja sen takia tarvittaisiin Suomeen yhtenäinen strategia ja myös toimintasuunnitelma tämän alan liiketoiminnan kasvattamiseksi. Täytyy myös varmistaa, että alalle ei ainakaan tuoda tarpeettomasti keinotekoisia esteitä, ja sikäli ehdotan, että valtiovarainministeriö myös yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa laatisi konkreettisen strategia- ja toimintasuunnitelman, millä alaa pystytään kehittämään rahoituksen ja myös tämän julki-ict:n kannalta.

Ministeri Lintilä kertoi eilen, että hän on aloittanut tällaisen Tekoäly 4.0 -ohjelman, ja samanlainen pitäisi aloittaa myös virtuaalivarojen ja lohkokejtuteknologioiden ja hajautettujen digitaalisten tilinpitojärjestelmien suhteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 13.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.02.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 28.

15.02 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Korona on saanut maailman sekaisin. Huijarit käyttävät koronaa härskisti hyväkseen, ja sen varjoon piilotellaan kaikenlainen suhmurointi ja vastuuttomuus ja jopa vuosikausia kestänyt velaksi eläminen. Vastuuttoman tuhlaamisen seuraukset yhdistettynä poikkeustoimien seurauksiin ovat kohtalokkaat pienille ja keskisuurille yrityksille. Konkurssiaalto uhkaa. Taloudellisen tuhon ketjureaktio tulee näkymään kaikkialla. Sosialistihallitus on käyttänyt pandemiaa härskisti hyväksi oman ideologiansa ja poliittisten päämääriensä toteuttamiseen. Maamme uhkaa joutua Euroopan velkaunionin osavaltioksi. Suunniteltu elpymisrahasto olisi karkea askel kohti liittovaltiota. Jopa ilmastolla huijaamista on kutsuttu elvyttämiseksi. Niinkin hulluja puheita olen täällä salissa tällä viikolla kuullut, että me muka pystymme pysäyttämään ilmastomuutoksen. Pakko kysyä: mikä on se taikatemppu, millä se tehdään?

Arvoisa puhemies! Mitä tapahtuu, kun pienyritykset kuolevat? Se tarkoittaa sitä, että ylikansalliset jättiläiset saavat markkinat entistä tiukemmin haltuunsa. Eli rikkaat rikastuvat, suuret suurenevat, ja vastaavasti pienet katoavat ja köyhät köyhtyvät. Tuloerot tulevat kasvamaan rajusti, ja tapahtuu historian tuhoisin omaisuuden uusjako. Jossain vaiheessa myös asuntomarkkinoilla tulee tapahtumaan hirveitä. Suomalaisilla on asuntovelkaa noin 100 miljardia ja siihen yhtiövelat päälle. Kun ihmisiltä menevät yritykset alta, millä he sen jälkeen lyhentävät velkojaan? Viimeaikaisista uutisista päätellen pandemiaa on tarkoitus jatkaa vielä vuosia. Onkohan sillä tarkoitus saada lopullisesti tuhottua yksityinen sektori?

Täällä salissa meidän jokaisen pitäisi olla aidosti huolissaan suomalaisista yrityksistä. Suomessa vienti on pudonnut, matkailu hyytynyt, työttömyys lisääntynyt ja velkaa on otettu lisää miljardeja ja taas miljardeja. Kaikki tämä on tehty pandemian varjolla.

Arvoisa puhemies! Nyt valmistellaan valmiuslakia sen takia, että muutama kymmenen ihmistä on Suomessa tehohoidossa. Maassamme kuoli viime vuonna 54 000 ihmistä, kun koronasta ei ollut tietoaakaan. Eihän tässä ole järjen häivää. Minä ehdotan seuraavia toimia: suojataan erittäin tehokkaasti vanhukset ja riskiryhmät, mutta annetaan lopun yhteiskunnan jatkaa normaalia elämää ja toimintaa.

Miettikää, hyvät kollegat: Keväällä STM, lääkärit ja tiedemiehet meuhkasivat maskien hyödyttömyydestä, ja nyt sitten ollaankin täysin päinvastaista mieltä. Tauti on saanut alkunsa Kiinasta, ja jopa täällä eduskunnassa lähes jokainen poseeraa kiinalainen maski naamalla lietsomassa kansaan hysteriaa. Hupsuimmat ovat jopa esittäneet maskipakkoa, vaikka maskien käyttöön ja niiden valmistusmateriaaleihin liittyviä terveys selvityksiä ei olla kunnolla edes tehty.

Koronakuolleisuus on erittäin pientä, ja se koskettaa vain niitä ihmisiä, jotka olisivat aikaisemmin kuolleet keuhkokuumeeseen tai influenssaan. Jokainen täyspäinen tajuaa, että nyt on yksi maailman suurimmista puhalluksista käynnissä.

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

Arvoisa puhemies! Vaikka edessämme onkin rajut ajat, meidän on silti uskottava tulevaisuuteen ja alettava jo nyt valmistautumaan uuteen nousuun. Kaikki tulee rakentaa oma-varaisuus huomioiden. Yrittäminen ja suomalainen työ ovat avainsanoja. Pienyrittäjien tukemiseksi arvonalisäverovelvollisuuden alarajan tuntuva nostaminen kuuluisi tehdä välittömästi. Raja pitäisi nostaa 60 000 euroon, kuten on 13:ssa EU:n talousalueen maassa, kun maakohtainen ostovoima huomioidaan. Lisäksi veroja olisi ostovoiman vahvistamiseksi ja talouskierron vauhdittamiseksi uskallettava alentaa reilusti.

Kiitos, ja hyvää joulua kaikille!

15.08 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi ajattelin, että edustaja Turtiaiselta ei tule yhtään hyvää sanaa sieltä. Se oli kuin tuomiopäivän julistaja: ei ollut toivon kipinää eikä ratkaisukeinoja. Mutta päinvastoin, siellä lopussa tuli mielestäni hyviä asioita juuri yrittämisestä ja suomalaisesta työstä.

Lisäisin tähän myöskin vielä suomalaisen omistajuuden. Kun me teemme töitä suomalaisen työn ja yrittäjyyden eteen, niin se, että myöskin se pääoma ja omistajuus pysyvät meidän omissa käsissämme. Uskon, että meillä Turtiaisen kanssa on eri näkemys sitten siitä, miten se tehdään. Rakennetaanko se kansainvälisellä yhteistyöllä tai EU-politiikan avulla, mutta kuitenkin meillä on yhteinen tavoite, keinot ehkä vaihtelevat.

Haluan vain kiittää edustaja Turtiaista, että se toivon kipinä siellä tuli, ja osaltani myöskin toivottaa hyvää joulua.

15.09 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin aluksi luulin, että edustaja Turtiaisella ei ole yhtään kuulijaa tässä salissa, kun hän meni pitämään puheenvuoroa. Itse olin jäänyt tähän puolivahingossa katsomaan vielä papereitani, mutta edustaja Ovaska pelasti tilanteen ja auttoi minuakin kuuntelemaan edustaja Turtiaisen puheenvuoron, jossa oli ainakin yksi kohta, johon reagoisin hieman. Hän vakavasti kyseenalaisti nämä ilmastomuutokseen liittyvät toimet, mitä me olemme tekemässä, ja totesi, että tämä on prosessi, josta hän toivoi, että joku meistä nyt kertoisi, millä aidosti voidaan avittaa tämän ilmastomuutoksen torjunnassa. Minä haluaisin kysyä edustaja Turtiaiselta: mitkä ovat ne konstit, jos me emme onnistu ilmastomuutoksen torjunnassa? Sitähän täytyisi katsoa näin päin, mistä tässä ilmastomuutoksessa on kysymys.

Annan yhden lukusarjan tähän joulun aluksi meille vielä vain pohdittavaksi, ja se liittyy siihen, minkä suuruusluokan muutoksen meillä ihmiskunta tällä hetkellä globaalijärjestelmässä kokee tässä ilmaston lämpenemisessä. Jääkauden päättyminen 10 000 vuotta sitten sulatti jäät täältä pohjoiselta pallonpuoliskolta — 100 000 vuotta kestäneen jääkauden — ja tuossa vaiheessa se sulamisprosessi vaati 5 000 vuotta, ja tuon 5 000 vuoden aikana maapallon keskimääräinen lämpötila nousi 5 astetta eli asteen vuosituhannessa. Nyt meillä on ilmasto lämmennyt ihmisten omien toimien vuoksi hieman yli sadassa vuodessa, eli 1800-luvun lopulta tähän päivään, jo 1 asteen verran eli saman verran, joka sulatti nämä jäät ja jääkauden poisti maapallolta. Mikä vaati tuhat vuotta, on nyt tapahtunut sadassa vuodessa, ja Suomessa keskilämpötila on sadassa vuodessa noussut jo 2 astetta, toisen maailmansodan jälkeen 1 asteen. Meillä nousee keskilämpötila noin asteen verran enemmän kuin maailman keskilämpötila. Nyt me puhumme 1,5 asteen noususta 2000-luvun ensimmäisen vuosisadan loppuun.

Arvoisa puhemies! Me olemme siinä tilanteessa, että samantapainen ilmaston lämpeneminen, joka sulatti mannerjään, tapahtuu kymmenen kertaa tiiviimmällä aikataululla nyt, ja

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

tämä on niin merkittävä asia, edustaja Turtiainen — joka taisi poistua salista — että meidän täytyy väkisin löytää ne konstit, millä tätä asiaa avitetaan. — Kiitokset ja hyvää joulua!

15.12 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen pääprioriteetti on ilmastonmuutoksen torjunta pienen Suomen elinkeinojen kustannuksella, ja tämä hallitus on myöntänyt, että se toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Hallituksen tavoite vaikuttaa kulutukseen ja päästöihin on nostaa energian verotus sille tasolle, että esimerkiksi turpeen energiapoltto tulee Suomessa kannattamattomaksi.

Hallitus kuitenkin unohtaa, että turvetuotannon alasajon seurauksena myös maataloudessa ja kasvihuoneissa käytettävien elintärkeiden kasvu- ja kuiviketurpeen tuotanto tulee ajettua alas puhumattakaan omasta energiahuoltovarmuudestamme tai vientituotteeksikin hyvin kelpaavasta aktiivihiihen tuotannosta. Näyttää siltä, että nykyhallituksen käsitys huoltovarmuudesta on se, että mahdollisen kriisin sattuessa kukin pärjätköön omillaan.

No joo, vihreät, demarit, RKP, vasemmisto ja keskusta taputtelevat käsiään oman voittonsa mutta kansallisen tappion merkiksi, sillä hallituksen tavoite puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä on toteutunut jo niin hyvin, että tuoreimpien arvioiden mukaan sen käyttö laskee jo vuoteen 25 mennessä jopa 75 prosenttia, ja tämä kaikki nimienomaan päästöoikeuden hinnan ja lopullisena niittinä energiaturpeen veron korotuksen ansiosta. Mitään väliä hallituspuolueille ei ole sillä, että loppulaskun tulee maksamaan kuluttaja. Vihervasemmistososialistinen keskustahallitus taputtaa käsiään myös sille voitolle ja kansalliselle tappiolle, että energiaturpeen veronkorotuksen myötä he saavat aikaan 3 500 työtöntä lisää paikkaamaan yhä huononevaa huoltosuhdetta. Hallituksen ilmastoveropolitiikka tulee jättämään jälkeensä konkurssiaallon sekä työttömien kasvavan armeijan ja lahjoittaa samalla vientiteollisuutemme Kiinaan ja sen kaltaisille supersaastuttajamaille. Näin se maailma pelastuu. Minun mielestäni härskiä ja täysin vastuutonta politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Matti Vanhanen kertoi 4.9. Ylen haastattelussa, että turpeen verotus nousee samassa suhteessa kuin muidenkin lämmityspolttoaineiden verotus. Ministeri kertoi, että veronkorotus ei saa olla niin suuri, että sen seurauksena turpeen sijasta kattiloissa ryhdyttäisiin polttamaan puuta tai kivihiihtä. Ministerin haaveilusta huolimatta näin on nyt kuitenkin käynyt ja ulkomaista haketta kuljetetaan laivoilla ja rekoilla Suomeen yötä päivää turvetta korvaamaan. Ja tämä tulee keskustalaiselle ministerijoukkueelle muka täysin yllätyksenä. Kyllä tässä joutuu kulmiaan nostelemaan, kun katsoo, kuinka entinen maaseudun puolue rypee vihreiden talutushihnassa.

Ministeri Vanhanen vastasi kysymykseeni turpeen verotuksesta taannoin tässä salissa, että turpeen verotus palautuu vuoden 2013 tasolle, mutta unohti ovelasti kertoa sen olennaisen asian, että päästökompensaatio on noussut tuosta vuoden 2013 tason 5 eurosta 30 euroon eli viisinkertaiseksi. Asiat näyttävät juuri siltä, miltä niiden halutaan näyttävän, mikäli kertomatta jätetään hyvin olennaisia asioita. Mielestäni tällainen kansan sumuttaminen on todella härskiä toimintaa ministeriltä, mutta tämän näyttää olevan nykyään lähes käytäntö tässä talossa.

Arvoisa puhemies! Haluan myös ääneen tässä ihmetellä, miten voi olla mahdollista, että Kreikka, jonka talous oli vuonna 2019 1,5 prosenttia plussalla, sai Suomen Pankilta sijoitustuottoja 23,4 miljoonaa. Ensi vuodeksi hallitus on lahjoittamassa Kreikan valtiolle 10,45 miljoonaa. No, mukana tässä Kreikan tukemisessa ovat kaikki euroalueen jäsenvaltiot, joten en ihmettele, että Kreikan talous nousee kohisten toisin kuin Suomen. Herää ky-

Budjetin alikohta PTK 169/2020 vp

symys, milloin tämä roskamaiden tukeminen Suomen osalta oikein päättyy. Olisiko aika jättää muu maailma hetkeksi ja keskittyä suomalaiseen hyvinvointiin? Suomalainen ei katso hyvällä sitä, että kansan selkänahasta revityt valtiovarat lähetetään ruusupaketissa savanneille ja Etelä-Euroopan valtioiden teollisuuden kilpailukyvyyn parantamiseen. — Kiitos, arvoisa puhemies!

Puhemies Anu Vehviläinen: Huomautan tässä kohtaa, että tässä pääluokan kohdassa on ollut esittelijänä ministeri Paatero ja kunta-asiat ja valtionhallinnon asiat. Mutta kieltämättä edellisessä puheenvuorossa käsiteltiin myös ministeri Vanhaselle kuuluvaa veroasiaa. — Nyt annan vielä puheenvuoron edustaja Ovaskalle.

15.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vain edustaja Peltokankaalle todeta, että onneksi eilen on hallitus myös tehnyt hyviä päätöksiä, ja uskon, että se on myös oppositiossa noteerattu. Eli ennen kaikkea tuolla turvealan ottamisella tuohon koronatuen piiriin, kustannustuen piiriin pystymme nyt ainakin nopeasti puuttumaan tähän akuuttiin hätään. [Mauri Peltokangas: Tämä on hieno asia!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.